

Publikācija: iFinances.lv, 28.06.2023

Zvērināts advokāts Jānis Jurkāns
"Zvērinātu advokātu birojs CersJurkāns" SIA
partneris, speciāli iFinansēm

Paplašināta kapitālsabiedrību mazākuma dalībnieku tiesību aizsardzība

2023.gada 1.jūnijā stājās spēkā vairāki grozījumi Komerclikumā (KL), tostarp KL 172.pantā, paplašinot personu loku, kas var iesniegt prasību pret sabiedrību.

Tagad šāda iespēja ir arī dalībniekiem, kuru līdzdalība pamatkapitālā nav mazāka par 100 000 eiro. Tādējādi, pamatojoties uz izmaiņām likumā, kapitālsabiedrībai ir pienākums iesniegt prasību pret valdes un padomes locekļiem par tai nodarīto zaudējumu piedziņu arī tad, ja to pieprasa dalībnieku mazākums, kas kopā pārstāv ne mazāk par vienu divdesmito daļu jeb 5% no pamatkapitāla vai kura līdzdalība pamatkapitālā nav mazāka par 100 000 eiro.

No 2017.gada 13.jūlija līdz šim dalībnieku mazākumam, kas nerasniedza 5% sliekšni, bet kuru ieguldījums bija virs 100 000 eiro, faktiski nebija tiesību aizsardzības mehānisma (līdz 2017.gada 13.jūlijam KL 172.pants paredzēja tiesības iesniegt sabiedrības prasību arī sabiedrības mazākuma dalībniekiem, kuru līdzdalība sabiedrības pamatkapitālā nebija mazāka par 71 100 eiro (līdz eiro ieviešanai 50 000 latī), taču pēc Tieslietu ministra Dzintara Rasnača priekšlikuma KL tika grozīts).

Piemēram, tikai 5% līdzdalības sliekšnis dod tiesības pieprasīt papildu jautājumu iekļaušanu akcionāru sapulces darba kārtībā vai pieprasīt sabiedrības īpašo pārbaudi, savukārt, 10% sliekšnis jau ļauj iebilst pret ievēlēto revidentu un uz sava rēķina pieaicināt citu revidentu, kā arī sniedz iespēju prasīt sapulces atlikšanu nepilnīga vai nepareiza gada pārskata dēļ.

Saskaņā ar likumdevēja un sociālo partneru ieceri mazākuma dalībnieku tiesību aizsardzības paplašināšana veicinās privāto investoru uzkrājumu nonākšanu saimnieciskajā apritē un tādējādi stimulēs Latvijas ekonomiku. Tam var piekrist, jo mazākuma dalībniekiem ir svarīgi, lai to ieguldījums daļās (akcijās) saglabātu vērtību, bet sabiedrības ģenerēto peļņu valde izlietotu sabiedrības un visu dalībnieku interesēs.

Tā kā valdes sastāvu nosaka sabiedrības vairākuma dalībnieki, tās mazākuma dalībniekiem ir svarīga iespēja piedzīt sabiedrībai nodarītos zaudējumus no valdes un padomes locekļiem arī tad, ja to kādu iemeslu dēļ nevēlas dalībnieku vairākums.

Savukārt līdzdalības sliekšnis 100 000 eiro apmērā sabiedrības prasību iesniegšanai atturēs dalībniekus no nepamatotu prasību izvirzīšanas. Proti, KL 172.panta 7.daļa noteic, ka par

zaudējumiem, kas sabiedrībai radušies nepamatotas prasības dēļ, solidāri atbild tie par prasības iesniegšanu balsojušie dalībnieki vai dalībnieku mazākums, kuru rīcībā konstatēts ļauns nolūks vai rupja neuzmanība. Tādējādi mazākuma dalībniekiem piederošās daļas nodrošina reālu tiesāšanās izmaksu piedziņu no tiem absolūti nepamatotu sabiedrības prasību gadījumā, vēršot šo piedziņu uz mazākuma dalībniekam piederošajām daļām, ja tam nav citas mantas.

Lai arī grozījumi stājas spēkā 2023.gada 1.jūnijā, tas varētu būt pamats iesniegt sabiedrības prasības arī par nenoilgušiem zaudējumu prasījumiem, kas nodarīti līdz minētajam datumam. Paredzams, ka grozījumu atpakaļ vērstais spēks būs viens no strīdīgiem jautājumiem lietās, ja tādas par aizvadītajiem periodiem uz grozījumu pamata uzsāks mazākuma dalībnieki.